

Chant e musica

chapitels introductivs

Impressum

Editura:	Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun
Tar quest document:	Plan d'instrucziun 21
	Ediziun dals 15-03-2016
Maletg da la cuverta:	Claudio Minutella
Copyright:	Ils dretgs d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.
Internet:	gr-r.lehrplan.ch

Cuntegn

Impurtanza e finamiras	2
Infurmaziuns didacticas	3
Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn	6

Impurtanza e finamiras

Cultura, art e sociedad

Stgaffir cultura tutga tar l'uman. La participaziun a l'art ed a la cultura en la musica ed en il mund musical dal mintgadi possibilitescha d'entrar en contact cun auters umans sin plau musical e da communigtar sur ils cunfins culturals ora. La musica enconuscha bleras furmas e blers stils. Ordaifer la scola tgiran ils uffants e giuvenils fitg differentas praticas musicalas che vegnan furmadas era da las influenzas biograficas e culturalas. Tras l'occupaziun cun la tradiziun musicala e cun l'innovaziun era en la lavour musicala contemporana entran las scolaras ed ils scolars en in dialog cun l'atgna persuna e cun la sociedad ed emprendan da sa mover suveranamain en in mund da viver, nua che la musica è omnipreschenta en differentas furmas e funcziuns.

La scola sco lieu da la furmaziun culturala

Entaifer la scola sco lieu d'emprender e da cultura presta l'instrucziun musicala ina contribuziun impurtanta a la furmaziun culturala, tras quai ch'ella possibilitescha a tut ils uffants e giuvenils da furmar e da meglierar in giudicament estetic e d'ir enturn activamain cun la musica. La finamira surordinada è ina furmaziun musicala fundamentala ch'è orientada a la promozion da la creativitat, ad abilitads performativas ed al senn estetic sco era a l'intermediaziun d'enconuschienschas da l'art e da la cultura.

Plinavant sa porscha la pussaivladad che pliras classas lavuran ensemes e ch'ins tira a niz purschidas da l'intermediaziun da cultura en il sectur da la musica (p.ex. concerts da scolaras e scolars, emnas da project, festas da musica). Las scolaras ed ils scolars gidan uschia a concepir activamain il mintgadi da scola e la cultura da la chasa da scola.

Instrucziun musicala

L'instrucziun musicala en la scola populara garantescha in access unic a la furmaziun culturala e sa basa sin ina chapientcha da musica che cumpiglia era ritmica/musica e moviment sco era elements dal saut. Ella porscha a las scolaras ed als scolars la pussaivladad da s'occupar a moda multifara cun sasezs, la gruppera e l'ambient cultural. La motivaziun per in process musical constructiv e duraivel en quai che reguarda l'exercitar e l'emprender resulta en emprima lingia dad experientschas positivas cun la musica e dal plaschair da la musica. Sentir e differenziar l'expressiun musicala sco era s'inscuntrar a moda receptiva e reflexiva cun la musica furman il fundament per sviluppar cumpetenza musicala. Quai capita cun ir enturn cun musica sa referind activamain a l'agir e cumpiglia l'experientscha da la vusch, da l'udida e dal corp, ma era l'experientscha instrumentalala ed estetica sco era l'applicaziun da savida musicala.

La lavour vi da las cumpetenças dal rom musica possibilitescha da s'occupar cun furmas d'expressiun artisticas e culturalas s'orientond a l'agir ed a l'applicaziun. Las scolaras ed ils scolars fan experientschas musicalas s'occupond cuminaivlamain ed a moda multifara cun musica.

Infurmaziuns didacticas

Princips didactics

Cumpetenzas musicalas vegnan sviluppadas d'ina vart en in senn linear constructiv e da l'autra vart en ina spirala, en la quala singulas fassettas d'ina cumpetenza vegnan repetidas en differents connexs ed acquistadas en differents stgalims da differenziaziun.

Las scolaras ed ils scolars daventan musicalmain cumpetents en in senn cumplessiv. Quai vul dir ch'els disponan d'adina dapli experientscha, abilitads e savida musicala e ch'els san applitgar l'emprendì en novas situaziuns entaifer ed ordaifer la scola. Prendida en mira vegn ina instrucziun musicala che metta en il center las experientschas da las scolaras e dals scolars.

Eterogenitat	L'instrucziun musicala resguarda las differentas premissas, isanzas da chantar e tradiziuns da sunar dals uffants e giuvenils en lur ambient social (famiglias, activitads musicalas ordaifer la scola e temp liber). La multifariadad d'experientschas e d'abilitads musicalas da las scolaras e dals scolars vegn nizzegiada sco schanza ed enritgescha l'instrucziun musicala.
Colliaziun dals senns	L'unitad tranter corp, musica e moviment furma il fundament dal svilup musical. La percepziun musicala stat al cumenzament da mintga agir musical e process creativ. Ella pretendia e scolescha l'attenziun da las scolaras e dals scolars. La scolaziun da la percepziun dovrà cuntinuitad ed impuls musicals e permetta adina puspè da smirveglier.
Agens process creativs	En agens process creativs intervegnan uffants e giuvenils caracteristicas e connexs essenzials da musica. Sin mintga stgalim ed era senza enconuschientschas preliminaras pon tut las scolaras e tut ils scolars esser musicalmain creativs. Al svilup d'atgna expressiun e creatividat vegn attribuida ina gronda impurtanza en quest connex.
Agir, savida ed abilitads	L'emprender musical succeda sur la via da l'agir per applitgar savida ed uschia per chapir musica. En l'instrucziun po questa successiun era vegnir variada ed adattada a la situaziun.
Acquistar tecnicas ed exercitar	Per sviluppar abilitads ed inschigns fundamentals (abilitads ritmicas e melodicas, abilitad da chantar) è il process d'exercitar regularmain ina metoda d'emprender centrala: Exercitar vul dir repeter, variar, cumpareglier e giuditgar, perfecziuniar ed applitgar.
Tadlar musica	Tadlar (tiers) activamain tutga tar mintga lecziun da musica. En in temp, nua che la musica è preschenta en las medias bunamain adina e dapertut en il mintgadi, tutga il mussar da tadlar tiers activamain tar il cuntegn da l'instrucziun musicala. La scolaziun ed il svilup dal tadlar sapientivamain ed activamain è il punct da partenza per mintga agir musical.
Intermediaziun da musica	En l'instrucziun musicala sa porscha la pussaivladad da tematisar l'ambient musical, la vita musicala regiunala e la realidad musicala actuala da las scolaras e dals scolars e da nizzegiar purschidas da l'intermediaziun da cultura en differents lieus (p.ex. visitar concerts, sa scuntrar cun musicistas e musicians externs).
Lingua tecnica	L'applicaziun d'ina lingua tecnica musicala è necessaria, per che las scolaras ed ils scolars possian discurrer confurm al stgalim davart musica, davart sia funcziun en la societat e davart lur sentiments personals. Latiers tutga il svilup d'in vocabulari correspudent durant tut ils ciclus.

Accents pertutgant cumpetenças transversalas

(Guardar era *Basas*, chapitel *Cumpetenças transversalas*.)

En cumbinaziun cun las cumpetenças dal rom dals sis champs promova l'emprender musical era cumpetenças transversalas. In'importanza speziala survegnan en l'instrucziun musicala:

Abilitad da cooperar e savair ir enturn cun diversitat	Faschond musica en cuminanza gioga l'abilitad da sa participar a moda activa e cooperativa a la collavurazion cun auters ina rolla centrala. Las scolaras ed ils scolars emprendan d'acceptar differenzas, vesan la diversitat sco enrigtiment ed exerciteschan da surpigliar responsabludad per decisiuns da la gruppera. Quai na succeda betg mo en inscunters cun outras culturas musicalas, mabain includa era las preferenzas las pli differentas entaifer la classa.
Autoreflexiun ed independenza	Las scolaras ed ils scolars san percepir agens sentiments ed exprimer quels adequatamain a moda musicala. Els san ir enturn a moda constructiva cun sfidas musicalas e surpigliar in agen puntg da vista.
Abilitad linguistica e schliar incumbensas / problems	Las scolaras ed ils scolars san chattar e sviluppar vinavant soluziuns creativas en in process creativ musical. Els san descriver fenomens musicals en la lingua tecnica musicala correspontenta e schliar problems ed incumbensas specificas dal rom (p.ex. metter in'ovra musicala en in context social).

Infurmaziuns davart il 1. ciclus

(Guardar era *Basas*, chapitel *Puncts centrals dal 1. ciclus*.)

La musica gioga ina rolla impurtanta en il mintgadi da l'uffant. El percepescha musica principalmain en il contact direct e tras las experientschas musicalas ed auters umans. Il far musica e la comunicaziun musicala sa sviluppan avant che savair leger notas.

Sensomotorica	Tadlar musica e far experientschas musicalas tschiffa l'entir corp da l'uffant. El emprenda era da drizzar l'attenziun a stadiis psichics interns: maletgs interns e sentiments vegnan svegliads, spazis da fantasia vegnan averts. Mattas e mats percepeschan lur corporalidad tras quai ch'els emprendan da perfecziunar lur motorica groppa e fina e d'adattar moviments a moda multifara a la musica. A l'agen s'exprimer e s'identifitgar sto vegnir dà avunda spazi.
Spazis creativs	Cun ir enturn cun chanzuns, moviments tar musica, sauts, versets ritmics e melodics, cun s'identifitgar cun rollas, cun explorar trucs da resonanza, cun sa deditgar ad incumbensas creativas ed auter gartegi ad uffants da furmar, en gruppas u sulets, munds ludics orientads a la musica e da sfunsar en atmosferas acusticas e melodicas.
Experientscha musicala en gruppas	La percepziun da sasezs e la percepziun d'auters furman in fundament impurtant che vegn sviluppà conscienuzusmain en l'accordanza musicala cun chantar, sautar, far musica elementara. Savoir s'adattar sco era chapir reglas en l'agir musical cuminaivel èn puncts impurtants per sviluppar ina cultura musicala entaifer la classa.

Cundiziuns generalas

Tar ils arranschaments d'emprender musicals dal 1. ciclus tutgan sequenzas musicalas en acziuns manadas sco era purschidas orientadas a la musica en il gieu liber. En il mintgadi dals uffants ha il basegn da sa mover ina gronda impurtanza. Perquai duess esser avant maun per la classa avunda spazi per l'agir musical activ. Tar l'equipament da basa d'ina instrucziun musicala dal 1. ciclus tutgan instruments elementars e da ritmus, materialias da ritmica e dal mintgadi, objects, medias didacticas sco era utensils da malegiar.

Rolla da la persuna d'instrucziun

Ils cuntegns ed ils process da l'instrucziun musicala vegnan tschernids da la persuna d'instrucziun sin basa da las cumpetenças e dals svilups dals stgalims. Persunas d'instrucziun e scolaras e scolars èn involvids ensemens en in process musical d'exercizi, d'emprender e creativ. La persuna d'instrucziun è in exempl d'ina persuna musicalmain interessada e cumpetenta ed agescha sco partenaria da communicaziun musicala, sco concreadra e sco persuna che accumpogna process musicals. Ella accepta cun interess, renconuschienscha e stima las expressiuns musicalas da las scolaras e dals scolars, sa permetter spazis libers ed introducescha ina cultura d'emprender, nua ch'ins dastga era far sbagls.

Scola elementara musicala ed instrucziun instrumentalala

En il chantun Grischun exista la pussaivladad da metter a disposiziun purschidas da scolaziun musicala da basa durant las uras da bloc (cf. ordinaziun da scola art. 24).

L'instrucziun a la scola da musica, en spezial l'instrucziun instrumentalala individuala, na fa betg part dal Plan d'instrucziun 21. Abilitads ed inschigns instrumentals acquistads ordaifer la scola pon tenor pussaivladad vegnir integrads en l'instrucziun musicala da scola.

Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn

Champs da cumpetenza

Ils sis champs da cumpetenza represchentan il rom a moda cumplexiva e descrivan, co ch'ins duai ir enturn activamain cun musica. Els vegnan mess en connex in cun l'auter ord pliras perspectivas ed a moda multifara. Ils champs da cumpetenza "process creativs" (MU.5) e "pratica da la savida musicala" (MU.6) ston vegnir colliads cun tut ils champs da cumpetenza per intermediar a moda perceptibla process creativs e cuntegns teoretics da la musica.

Mintga champ da cumpetenza è dividì en accents tematics che faciliteschan l'orientazion entaifer il champ da cumpetenza.

Tabella 1: Accents en ils champs da cumpetenza

Process creativs (MU.5)			
- Explorar e preschentar musicalmain temas - Concepir tar musica existenta - Cumpetenza da sa preschentar musicalmain			
Chantar e discurrer (MU.1)	Tadlar e s'orientar (MU.2)	Sa mover e sautar (MU.3)	Far musica (MU.4)
- La vusch en l'ensemble - La vusch sco med d'expressiun - Repertori da chanzuns	- Orientaziun acustica - Scuntrada cun la musica en l'istorgia ed oz - Impurtanza e funcziun da la musica	- Scolaziun sensomotorica - Expressiun corporala tar musica - Adattaziun dal moviment a musica e repertori da sauts	- Far musica en l'ensemble - L'instrument sco med d'expressiun - Enconuschienscha d'instruments
Pratica da la savida musicala (MU.6)			
- Ritmus, melodia, armonia - Notaziun			

Chantar e discurrer En l'emprender musical applitgeschan las scolaras ed ils scolars lur vusch a moda multifara, tras qui ch'els sviluppan ina relaziun cun lur vusch persunala e sa vesan sco individi, cur ch'els s'expriman cun la vusch (scolaziun da la vusch). Els chantan tant en il chor sco era solisticamain en l'ensemble e s'acquistan in repertori multifar.

Tadlar e s'orientar Las scolaras ed ils scolars s'orienteschan acusticamain en il temp ed il spazi, emprendan da tadlar intenziunadamain e san differenziar tranter exempels da l'istorgia da la musica, dal temp actual e da differents spazis culturals. Els s'occupan cun l'impurtanza e la funcziun da la musica da lur conturns sco era en las medias.

Sa mover e sautar Las scolaras ed ils scolars emprendan da s'exprimer cun lur corp e d'entrar en in dialog cun la musica. La percepziun differenziada dal corp è il fundament per il svilup sensomotoric sco basa per ir enturn cun musica sa referind a l'agir.

Far musica Las scolaras ed ils scolars fan musica cun differents instruments e funtaunas da tuns simplas sco era cun agid da la percussiun dal corp. Il far musica in cun l'auter ed in suenter l'auter, l'interacziun tranter "singul" ed "ensembe" furman ina basa per furmas da communicaziun nunverbals.

Process creativs

Las scolaras ed ils scolars furman lur creativitat tras quai ch'els sa fan valair sco persuna, sa laschan en sin process creativs en gruppa e sviluppan atgnas ideas. Els exploreschan, experimenteschan ed improviseschan cun il corp, la vusch, il ritmus, il tun sco era cun differents instruments e mediums. Creaziuns elavuradas pon vegnir preschentadas en classa u davant pliras classas.

Pratica da la savida musicala

La finamira da la teoria elementara da la musica en la scola populara è quella da render perceptiblas structuras musicalas. Quai na po betg succeder a moda isolada, mabain en cumbinaziun permanenta cun praticas musicalas dals auters champs da cumpetenza. Las scolaras ed ils scolars s'acquistan la teoria elementara da la musica a moda orientada a l'agir ed a la pratica.